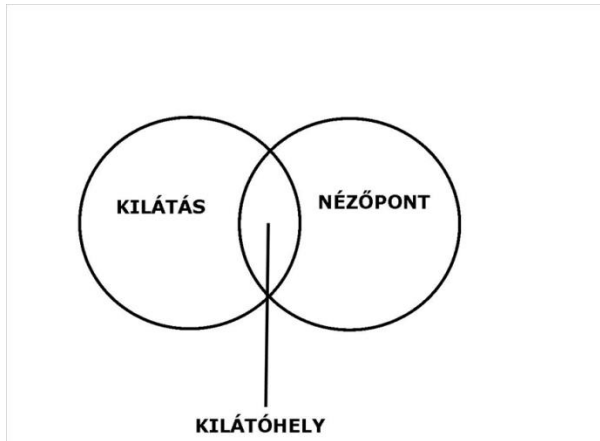

Simó Nikolett
Identitás és kultúra
Tudományos diákköri konferencia 2014
Pihenőhely a romok felett-romnéző kilátó terve
Konzulens: Gaul Cicelle

A dolgozatom egy kilátóhelyről szól, ami a Nyárádmenti tájra, a feltárt római maradványokra, és a környező falvakra tekint, egy Mikházához közeli dombról.

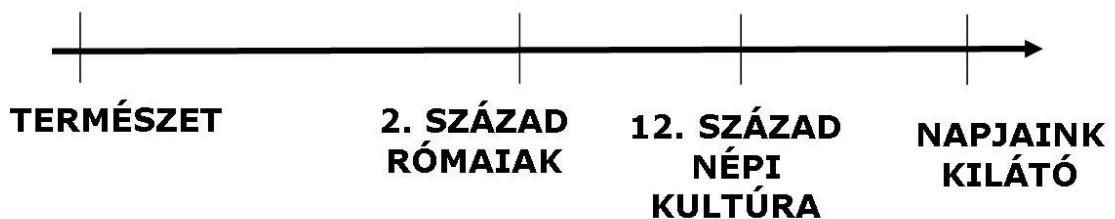
Mikor kilátóhelyről beszélünk, érdemes kicsit átgondolni, hogy mit rejt magában

ez a kifejezés. Maga az elnevezés két szóból áll, ahogy az adott szituációban is két komponensre van szükségünk, hogy egyáltalán felmerüljön egy kilátó létesítésének a lehetősége. Az egyik a **látvány**, amit szemlélni kívánunk, a másik pedig az a **pont a térben**, ahonnan a látványra tekintünk. Ez a két összetevő egymást kiegészítve, szoros egységet alkotva teremti meg a kilátóhelyet.

A LÁTVÁNY

A látvány az esetek többségében, ahogy most is, egy táj. Arra a kérdésre, hogy mi is a táj, már nehezebb válaszolni. A földrajztudomány, a filozófia, az irodalom, az építészet, mind másképp definiálja a fogalmat. Ha felütünk két különböző lexikont, és a táj szóhoz lapozunk, szinte kizárt, hogy ugyanazt a leírást olvassuk. Egyvalamit viszont kijelenthetünk: Két egyforma táj nem létezik. Mindegyiknek van valami **sajátossága**, és a kilátóhelyek célja, hogy lehetőséget teremtsenek a szóban forgó sajátosságok megtekintésére. A mi tájunk kivételesen gazdag. A természeti képződményei mellett, az ókori világ, és a székely népi kultúra ritka egymásmellettségét csodálhatjuk.

Természeti kincsei

A Nyárádmente Erdélynek egy körülbelül 80 km hosszú völgye, elnevezését a Maros mellékágáról, a Nyárádról kapta. A folyó első említése 1332-es egyházi írásokból származik. Vizét a kőnélküli agyagos talaj zavarossá teszi. Innen ered a „szőke Nyárád” jelző. A terület három részre tagolható: Felső- Középső, és Alsó-Nyárádmentére. Most Felső-Nyárádmentén járunk. Bár a folyó nem látszik a dombról, a növényzet besűrűsödése, és a falvak- melyekről tudjuk, hogy

fűzerszerűen követik egymást a folyó mentén- elhelyezkedésükkel utalnak a folyó hollétére

A római maradványok

A Római Birodalom a 2. századra hatalmas területeket tudhatott magáénak, és 5000 km-nél hosszabb védelmi rendszert épített ki Európa szerte. Dácia provincia határait is ily módon védték, katonai táborok, és őrtornyok láncával. Erre láthatunk példát Mikháza határában. Az egykori erőd, és az azt kiszolgáló civil település feltárása több éve tart. Az épületegyüttes feltehetőleg a 2.század elején épült, és a táborban mintegy 500 katona szolgálhatott. A mellette lévő lakó övezetben kézműves tevékenységet folytattak. A castrum területe körülbelül 10 ezer hektárt fed le.

A környező falvak- népi kultúra

A Nyárád mentén 66 székely település található. A helyiek a mezőgazdaságban, és a vízgazdálkodásban is figyelemre méltó teljesítménnyel bírnak. Régebben minden falunak volt vízimalma, és szántóikat a mai napig művelik. A vidék magas szintű népi kultúrával, fülbemászó népdalokkal, és látványos-a mezőségihez hasonló, de egyedi elemekkel tarkított- táncokkal rendelkezik.

Mikháza az 1300-as évek óta fontos vallási központként van nyilvántartva, ugyanis ekkor már az apró falunak saját temploma volt, és később a ferences kolostor is kiépült mellé. Számomra lenyűgözően hatott, az az autentikus közeg, ami az ott töltött napokban körülvett minket. Az utakon sehol nem találunk aszfaltot, a helyiek állatokat tartanak, lovas szekérrel közlekednek, és a falut hatalmas legelők, és kukoricások veszik körül. Az általunk mért porták, lakóházaikkal, gazdasági épületeikkel, gémes kútjaikkal egy olyan világot tártak elénk, amit a nagyvárosban nevelkedett, korszerű infrastruktúrával ellátott egyetemistákként igyekeztünk elemezni, és megérteni.

A Mikházáról induló római út Déményháza felé fut tovább. Első említése későbbi, mint Mikházáé, az 1500-as évekből való. A helyiek vallása szintén római katolikus. Temploma az 1830-as években épült. Tornya az alacsony épületek közül kiemelkedve díszíti a tájat. Anno iparáról volt híres, melyet a falu határában lévő 10 malmának köszönhetett.

A NÉZŐPONT

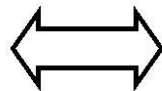
Mikháza határából 5 perces sétával juthatunk a kijelölt dombtetőre. Innen páratlan kilátás nyílik a fent leírt tájra. Ahhoz, hogy milyen kilátó kerüljön ide érdemes megvizsgálni néhány korábban megépült példát.

A feladat megoldása során igyekeztem jobban megismerni romok bemutatására szánt épületeket, és a kilátókat. Miután kiválasztottam a szerkezetet, ami véleményem szerint a legalkalmasabb a célra, szerkezeti előképeket is kerestem.

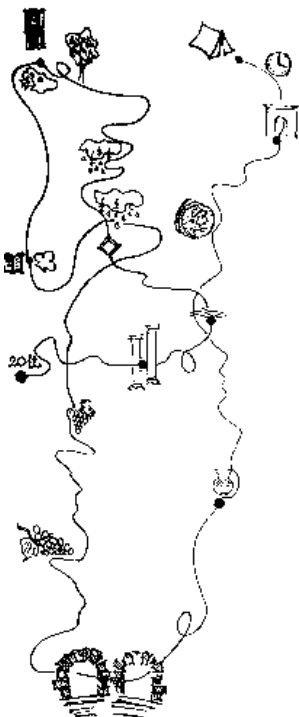
Romok bemutatása

**STATIKUSAN
TÁVOLRÓL
ÖSSZEFÜGGÉSEIBEN**

**DINAMIKUSAN
KÖZELRŐL
RÉSZLETEKBEN**

Az, hogy milyen lehetőségeink vannak, a régi falmaradványokat megtekinteni nagyban függ attól, hogy mi veszi körül őket. Mikháza esetében szerencsésnek mondhatjuk magunkat, mert lehetőségünk van **közel menni a romokhoz**, vagy ha úgy tartja kedvünk, felmehetünk a közeli dombtetőre, hogy **a magasból** fogadjuk be a látványt. Ha úgy döntünk, felmegyünk az egészet egyszerre szemrevételezhetjük, ha lent maradunk el kell sétálnunk a principia maradványaitól a vicusig, hogy mindent lássunk.

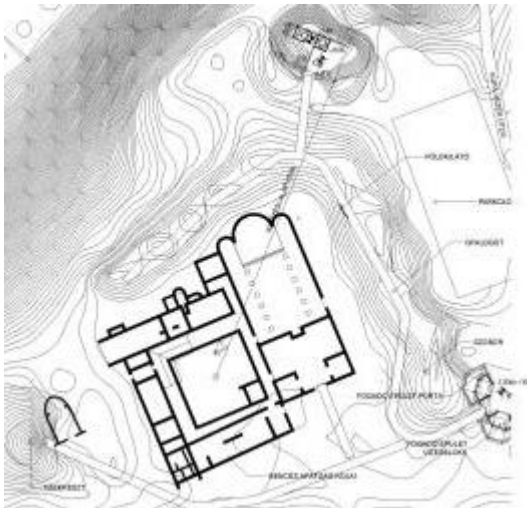
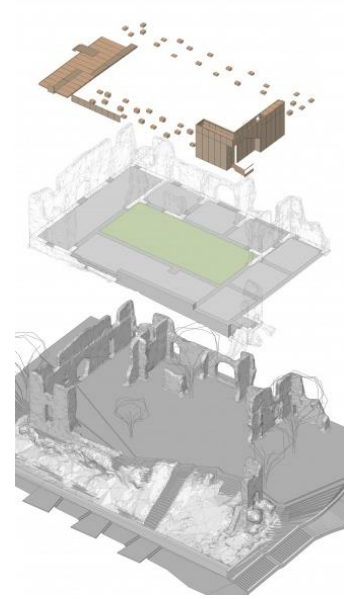
Az Aquincum

Az óbudai sűrűn beépített szituációban nincs lehetőségünk az összes romot együtt vizsgálni. Voltak törekvések a romok megőrzésére, védelmére, és láthatóvá tételére. Ilyen volt az amfiteátrum körbekerítése, és az aluljáróban lévő romok beüvegezése.

Nekem az óbudai romokat egy alkotóhét keretein belül volt alkalmam jobban megismerni, ahol hallgatótársaimmal (*Balogh Anna, Fekete Ivett, Lezsovits Gergely*) arra törekedtünk, hogy megtaláljuk azt az útvonalat, amire felfűzhetjük az emlékeket, és egy történetet elmesélve végigjárhatóvá tettük.

A pécsi Szathmáry palotarom rekonstrukciója: Dévényi Márton és Gyürki-Kiss Pál

Az építmény egy lepusztult, és méltatlanul elhanyagolt palotaromnak állít emléket. Az építészek egy olyan elemet álmodtak meg, ami elhelyezkedésében egy egykori falsarkot képez le, de anyaghasználata és formavilága teljesen ellentétes a romkéval. A cél nem az újraépítés volt, hanem, hogy egy karakteres új elemmel segítsék a megmaradt épületrész érvényesülését. Az új elem kilátóként is használható, hogy egyszerre csodálhassuk a város panorámáját, és az alattunk elterülő épületmaradványokat.

A Somogyvári bencés apátság romjai a magasból

Kilátó: Lantay Attila és Sebestyén Péter
Az épületegyüttesből mára csak néhány alacsony fal maradt, de belőlük az alaprajz tisztán kirajzolódik. Ilyenkor érdemes felülről nézni, hogy összefüggéseiben láthassuk a bencés szerzetesrendre jellemző, templom köré épülő kolostor tereinek egymáshoz való viszonyát. Ezt a célt egy torony szolgálja. Bár kilátóról van szó, jelen esetben nem a kilátó milyensége szolgál számomra előképként, hanem maga a szituáció, amikor a romok elhelyezkedésének, méreteinek és jellegének gondos tanulmányozása után dől el, hogy hol van az a nézőpont, ahonnan a maradványok a legtöbbet árulják el magukról.

szó, jelen esetben nem a kilátó milyensége szolgál számomra előképként, hanem maga a szituáció, amikor a romok elhelyezkedésének, méreteinek és jellegének gondos tanulmányozása után dől el, hogy hol van az a nézőpont, ahonnan a maradványok a legtöbbet árulják el magukról.

Kilátók

Bernecebaráti kilátó: hallgatói terv

Ha kilátókról beszélünk a legtöbb embernek tornyok, és magaslesek jutnak az eszébe. A szituáció nem mindig kívánja meg, hogy a látvány fölé emelkedjünk. A mai rohanó világunkban szükség van arra, hogy felhívjuk az emberek figyelmét arra, hogy vannak helyek, ahol érdemes megállni, elidőzni, nézelődni. Ezt a célt szolgálja a **jelszerű**

építmény, amit hallgatótársaim 2012-ben emeltek. Az alacsony, egyszerű megjelenésű objektum kialakításával jelöli ki azt az irányt, amerre a tájat láttatni kívánja.

Saunders Architecture – Aurland kilátó

Van, hogy az építész úgy próbálja a látvány, és a befogadó kapcsolatát erősíteni, hogy a kilátót túlnyújtja a hegytetőn, és ez az ellebegtetett tömeg a látogatóban is könnyed, légies érzéseket kelt. Ezzel a lehetőséggel élt a norvégiai építmény tervezője is.

Badacsonytomaji kilátó : Kőműves Szabolcs

Az egyik leggyakoribb kilátó típus: a klasszikus torony. Ez esetben azért volt rá szükség, hogy a sűrű erdős környezetben a kirándulók a fák fölé emelkedhessenek, hogy onnan élvezhessék a Badacsonyi panorámát. A korábbi kilátó már megrongálódott, és életveszélyessé vált az évtizedek során. 2008-ban került sor az új kilátó építésére, ahová egy extra funkció is került. Az alsó szintje esőbeállóként funkcionál.

Kortárs faszerkezetek

Swoosh Pavilion

A játékos szerkezetet londoni építészhallgatók álmodták meg. A szoborszerű építmény árnyékolóként működik.

Egy 300 méteres asztal: Clive Wilkinson

A designer asztala egy egész helyiséget betöltő térplasztikaként jelenik meg. Jól látható, hogy a nagyméretű fatartókból szinte bármilyen formát létre lehet hozni.

Metropol Parasol: Jürgen Mayer H. építésziroda

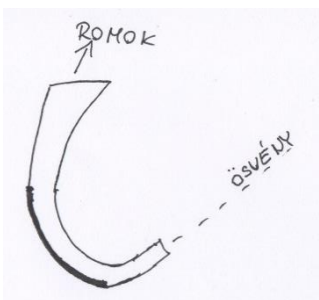
Sevillában épült meg a világ egyik legnagyobb faszervezetű építménye. A piacként funkcionáló térre a 70-es években parkoló került, de amikor egy mélygarázs kivitelezésébe kezdtek, római maradványok kerültek felszínre, így a parkoló nem készült el, sőt a tér visszakaphatta eredeti piac funkcióját. Fölé egy óriási napernyőt emeltek, melynek a tetején sétálni is lehet, az utcaszint alatt pedig múzeumot létesítettek a leletek számára.

AZ ÉPÍTMÉNYRŐL

A célom, egy olyan hely kialakítása volt, ahol lehetősége van az arra járóknak kellemesen eltölteni a táj kényelmére szánt idejét. A dombtető kimondottan előnyösen helyezkedik el, messzire el lehet látni, ezért nem tartottam indokoltnak, egy klasszikus kilátótorony létesítését. Igyekeztem olyan eszközöket alkalmazni, melyek erősítik, **intenzívebbé teszik azt az élményt**, amit a hely természetes **adottságainál** fogva nyújt.

A feltárás:

Mikházáról rövid sétával jutunk el a magaslatra. A kis kitaposott ösvény a terep egy alacsonyabb vonalában fut, és cserjék szegélyezik. Út közben a nem látunk rá arra a tájra, amit később a kilátó hivatott megmutatni, inkább a másik irányba fordulhatunk, és a domboldali legelőket nézhetjük. Az út vezetése, és a térplasztika elhelyezése, azt a célt szolgálja, hogy a látogatót a másik irányba terelje, és **a figyelmét a romok felé irányítsa**, mert mikor

megérkezünk a legmagasabb pontra majdnem 180 fokos fordulatot kell vennünk, hogy a romokra és a falvakra nézhessünk.

A tömeg:

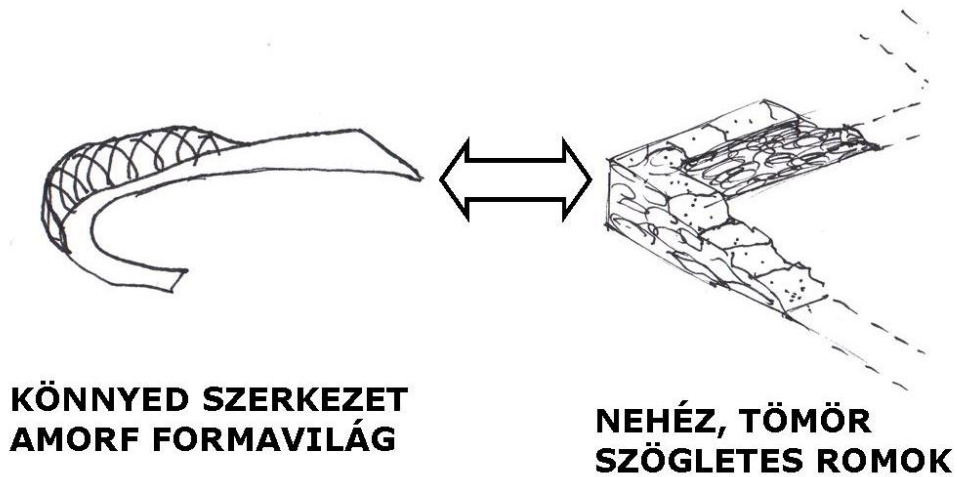
Maga a kilátó egy falból, és járófelületből áll, melyek szoros kapcsolatban állnak egymással, és egy közös vonalat írnak le. A fal nagyméretű íves fatartók sora, melyek a megérkező fölé emelkedve részben lezárja a domboldal irányába a látványt, a **mező felé irányítva a tekintetet**. A fal árnyékolóként is funkcionál. A burkolat rácsatlakozik az ösvényre, és levezeti róla a látogatót, a látvány irányába. Eleinte szorosan a földön halad, majd kissé elemelkedik, és a romok irányába egy könnyed platóként nyúlik. A plató csak egész **finoman emelkedik el**. A széle alkalmas **ücsörgésre, heverészésre**. A fal elhelyezkedésénél fogva, délután a plató hátsó részére árnyékot vet, míg az elülső részen a napsütötte faburkolat kellemes pihenőhelyet biztosít.

A romokhoz való viszony:

A **fenti kilátó a lent levő romok** ellenpontjaként szolgál. A térplasztika amorf formája szemben áll a romok szögletességével, és a könnyed, áttört szerkezet a nehéz tömör romokkal képez kontrasztot.

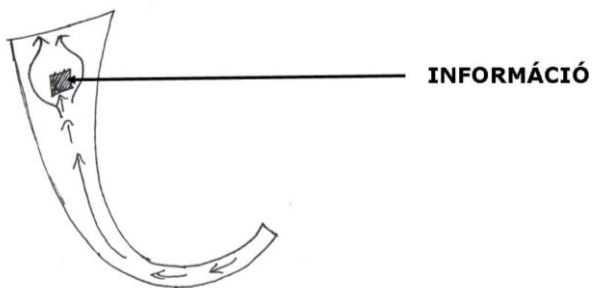
Egyetlen nehezkesebb elem van a kilátóban. Egy beton **tömb**, ami emlékműként jelenik meg a plató közepén, és a tetején dombormű szolgáltat információkat. A tömb, mintha a földből nőne ki, a faszervezetekkel semmilyen kapcsolata nincs. A tömeg az út közepén állva **megállásra készíti** a haladót, hogy

tanulmányozhassa az információt.

A szerkezet:

Az építmény fából készül. A plató gerendákon fekszik, melyeket elemeléssel, és kavicsággal védünk a nedvességtől. A nagyméretű fatartók rácsot alkotnak, melyet vasbeton alaphoz rögzítünk, és sarokmerev elemek beépítésével merevítjük.

A Mikházán töltött hetek alatt lehetőségem nyílt megismerni az aprócska falut a romjaival, házaival, és utcáival együtt, így pontosan tudom, hogy egyetlen pontra felmenni, és onnan körbenézni, csupán egy apró momentuma hely megismerésének. A tervezés során arra törekedtem, hogy a kilátó által ez a dombtető minél többet tudjon hozzátenni a környéken töltött idő adta élményéhez.

Források:

<http://www.dezeen.com/2008/07/15/swoosh-pavilion-at-the-architectural-association/>

<http://epiteszforum.hu/ujrahangolt-rom-olvasas-a-tettyei-szathmary-palotaram-rekonstrukcioja>

<http://epiteszforum.hu/kilatotorony-muemleki-romteruleten-somogyvar>

<http://nyarad.ro/nyaradmente>

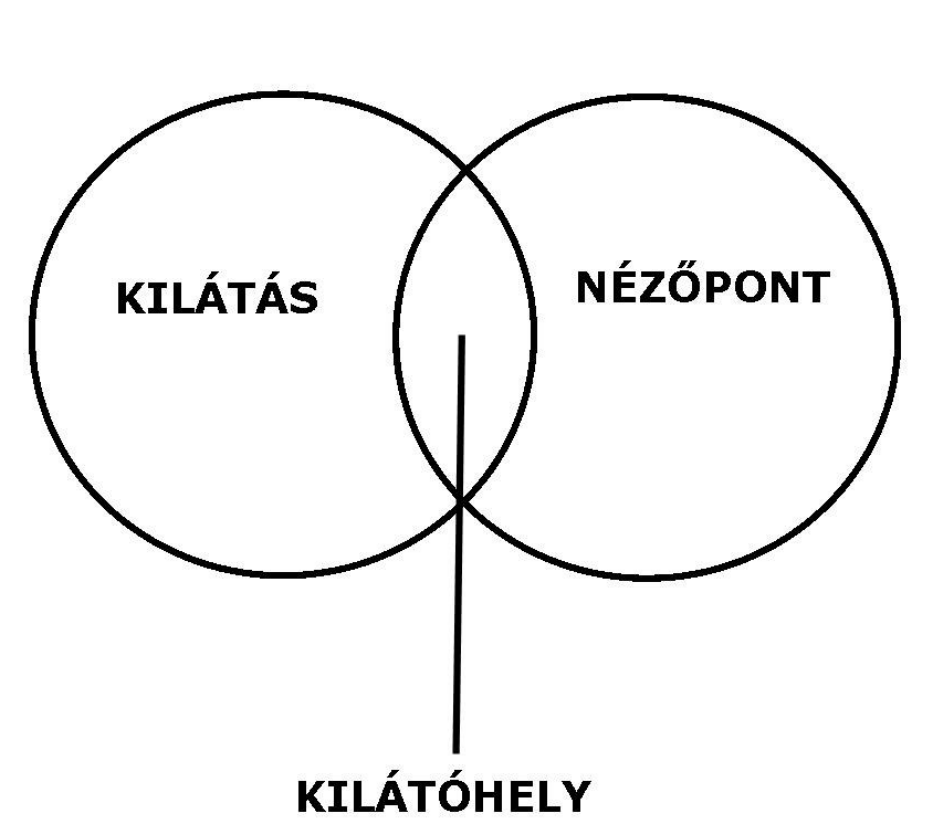
<http://www.dezeen.com/2014/10/17/clive-wilkinson-architects-barbarian-group-offices-new-york-super-table/>

<http://nyarad.ro/hirek/1044-regeszeti-asatasok-mikhazan-felszinen-az-okori-romai-telepueles-maradvanyai>

<http://epiteszforum.hu/masfel-millio-lepes-norvegiaban-kilatohelyek-es-orszaguti-vecek-az-orszag-legjobb-epiteszeitol>

<http://www.ilovewood.hu/sevillaban-talalhato-a-vilag-legnagyobb-faszerkezetu-epitmenye/>

A LÁTVÁNY

ELŐKÉPEK

